

## Cumhuriyet Dönemi'nden günümüze Erzincan'da imalat sanayinin süregelen gelişimi ve yapısı

### *The ongoing development and structure of the manufacturing industry in Erzincan from the republican period to the present*

Neşe YEŞİLBAŞ<sup>1</sup> , Kaan KAPAN<sup>2</sup> 

<sup>1</sup>İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Bölümü, İstanbul, Türkiye

<sup>2</sup>İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Departmanı, İstanbul, Türkiye

ORCID: N.Y. 0000-0002-9449-8756; K.K. 0000-0003-2979-5057

#### ÖZ

Sanayi sektörü ülkemizde kalkınmayı ve ekonomik gelişmeyi sağlayan en önemli alt sektörlerden biri olup bulunduğu şehre geniş ölçüde istihdam sağlamaktadır. Özellikle tarım ve hayvancılığın yaygın olarak ekonomik geçim tarzı olduğu sahalarda gelişmesinde alternatif bir işkolu olarak önem taşımaktadır. İlimiz sahip olduğu elverişli iklim koşulları ve verimli toprak varlığı nedeniyle ekonomik gelişimini yıllardır tarım ve hayvancılık üzerine temellendirmiş bu nedenle de şehrin endüstriyel boyutu geçmişten günümüze devamlı ikinci plana atılmıştır. Buradan hareketle bu çalışmada Erzincan'da geçmişten günümüze süregelen endüstri faaliyetlerini, bu faaliyetlerin duraklamasına veya sonlanmasına neden olan etkenleri, geçmişte ve günümüzdeki bazı endüstri kuruluşlarının kapasitesi ve istihdam olanaklarından bahsetmeyi amaçlamaktayız. Erzincan ili günümüzde bölgelerarası eşitsizliği gidermek adına gerçekleştirilen devlet teşvikleri kapsamında, kalkınmada birinci derecede öncelikli bir alan olması sebebiyle endüstriyel teşviklerden daha fazla yararlanabilme imkânına sahiptir. Bu doğrultuda sanayinin gelişimi için önemli bir fırsata sahiptir. Ancak Erzincan'ın imalat sanayisi Erzurum ve Sivas gibi nispeten sanayinin daha gelişmiş olduğu iki şehir arasında kalması nedeniyle hem kamu hem de özel sektörde bu iki şehrin gölgesinde kalmaktadır. Bu durumun şehrin ekonomisinde yarattığı olumsuz etki yadsınmamaktadır. Erzincan ilinin günümüzde bu iki ilin gölgesinden kurtularak sanayi alanında ön plana çıkabilmesi için gerekli olan adımların atılması gerekmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Erzincan İmalat Sanayi, SWOT Analizi, Bölgesel Coğrafya.

#### ABSTRACT

The industrial sector is one of the most important sub-sectors that provide improvement and economic development in our country and employs the city where it is located. It is of particular importance as an alternative business in the development of areas where agriculture and animal husbandry are widely used as economic livelihoods. Due to its favorable climatic conditions and fertile soil, our city has based its economic development on agriculture and animal husbandry for many years, and therefore the industrial potential of the city has been taken to the second plan from past to present. In this study, we aim to talk about the industrial activities in Erzincan from past to present, the factors that caused the pause or termination of these activities, the capacity and employment opportunities of some industrial organizations in the past and present. Today, Erzincan has the opportunity to benefit more from industrial incentives as it is a priority area for development within the scope of government incentives carried out to eliminate interregional inequality. Accordingly, it has an important opportunity for the development of the industry. However, since the manufacturing industry of Erzincan is located between two relatively developed cities such as Erzurum and Sivas, it is overshadowed by both the public and private sectors. The negative impact of this situation on the economy of the city cannot be denied. It is necessary to take the necessary steps for Erzincan to get to the forefront in the field of industry by getting rid of the shadow of these two provinces.

**Keywords:** Erzincan Manufacturing Industry, SWOT Analysis, Regional Geography.

**Başvuru/Submitted:** 22.03.2019 **Kabul/Accepted:** 08.05.2019

**Sorumlu yazar/Corresponding author:** Neşe YEŞİLBAŞ / neseyesilbas@ogr.iu.edu.tr

**Atıf/Citation:** Yesilbas, N., Kapan, K. (2019). Cumhuriyet Dönemi'nden günümüze Erzincan'da imalat sanayinin süregelen gelişimi ve yapısı. B. Gonencgil, T. A. Ertek, I. Akova ve E. Elbasi (Ed.), 1st Istanbul International Geography Congress Proceedings Book (s. 879-889) içinde. İstanbul, Türkiye: Istanbul University Press. <https://doi.org/10.26650/PB/PS12.2019.002.083>

## GİRİŞ

Sanayi sektörü ülkemizde kalkınmayı ve ekonomik gelişmeyi sağlayan en önemli alt sektörlerden biri olup bulunduğu şehre geniş ölçüde istihdam sağlamaktadır. Katma değeri düşük ve emek-yoğun ürünler yerine, elden elde edilen tarımsal kaynaklı ürünleri katma değeri yüksek ve sermaye-yoğun ürünler haline getirmek sonrasında ise bu ürünleri pazarlamak bölgelerin ekonomik olarak daha fazla ilerlemesini sağlamış olur. Erzincan Cumhuriyet Dönemi'nden günümüze sanayi yatırımları açısından aktif bir bölge özelliği göstermiş ancak zaman zaman bu yatırımların azaldığı ve tamamen durduğu dönemler olmuştur. Erzincan günümüzde Türkiye'nin doğu kesiminde yer alan birçok il gibi, tarımsal kimliğiyle ön plana çıkan, sanayi alanındaki yatırımların ise oldukça kısıtlı olduğu bir ildir. Ancak ilimiz geçmişten kalma sağlam bir sanayi temeline sahiptir. Özellikle geçmişte kar amacının daha geri planda olduğu kamusal yatırımların fazla olduğu dönemlerde hiç de azımsanamayacak derecede sanayi kuruluşları faaliyet göstermiştir. Fakat zamanla kar amacının artması kamusal yatırımların azalmasıyla sanayi faaliyetleri de duraklamaya başlamıştır. Geçmişte güçlü bir sanayi temeline sahip olan milletlerin bu bilgi ve becerilerini gelecek nesillere aktardıkları takdirde daima başarılı oldukları görülmüştür. Dolayısıyla Erzincan'da sanayinin gelişmeyeceği veya sanayi yatırımlarına açık bir alan olmadığı yanlış bir kanıdır. Geçmişte birçok sanayi yatırımlarına sahip olan il gelecekte de bu yatırımlarını sürdürme olanağı bulunan bir sahadır.

## 1. AMAÇ ve YÖNTEM

Çalışmamızda Erzincan'ın imalat sanayisini konu edinen daha önce yapılmış çalışmaların sınırlı olduğu görülmüş bu konudaki temel literatür eksikliği giderilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla Erzincan'da geçmişten günümüze süregelen sanayi faaliyetlerini, bu faaliyetlerin duraklamasına veya sonlanmasına neden olan etkenleri, geçmişte ve günümüzdeki bazı endüstri kuruluşlarının kapasitesi ve istihdam olanaklarından bahsetmeyi amaçlamaktayız. Erzincan 'da sanayinin önemine değinilerek güçlü ve zayıf yönleri ele alınacak sanayinin gelişimi için yapılması gerekenler açıklanmaya çalışılacaktır.

Araştırmaya öncelikle çalışma konusu ve sahası ile ilgili temel literatür çalışması yapılarak başlanmıştır. Konu ile ilgili yapılmış bilimsel yayınlar (kitaplar, bildirimler, makaleler ve tezler) ile gerek resmi gerekse özel kurumların bölge ve konu ilgili yapmış oldukları tüm çalışmalar detaylı şekilde incelenmiştir. Daha sonra, Erzincan'da imalat sanayisinin başlangıcından günümüze kadar olan süreçteki çeşitli istatistiklerine ulaşmak amacıyla Türkiye İstatistik Kurumu başta olmak üzere Erzincan Valiliği, Erzincan Belediyesi ve bu kurumlara bağlı birçok kurum ve kişilerden birincil elden veriler temin edilmiştir. Tüm bu çalışmalar neticesinde elde edilen veriler SWOT analizi yöntemiyle işlenmiş, çalışmamızın temel odak sorununun çözümü adına öneriler geliştirilmiştir.

## 2. BULGULAR

Çalışmamızda Erzincan'da imalat sanayinin gelişimi 1923-1950 yılları arası, 1950-1990 yılları arası ve 1990'lardan günümüze olmak üzere başlıca üç başlık altında incelenecektir.

### 2.1. 1923-1950 YILLARI ARASINDA ERZİNCAN'DA İMALAT SANAYİNİN GELİŞİMİ

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Erzincan'da imalat Sanayinin gelişimi çok hızlı olmamakla birlikte sağlam temellere dayanmaktaydı. Çevresindeki komşu illere göre daha fazla işlevi bulunan imalathanelere sahipti. Kendi kendine yetebilecek üretim kapasitesi bulunmaktaydı ayrıca dışarıya özellikle de komşu illere satış faaliyetleri mevcuttu. Erzincan ilinde ilk modern sanayileşme, kamu sektörü ile kurulan Şeker Fabrikası, Makine Fabrikası ve Pamuklu Dokuma Sanayi'nin faaliyetleri ile başlamıştı. Bu gelişme daha sonrasında maden işletmeciliği, tarıma dayalı işletmeler, gıda ve el sanatları yönünde gelişme göstermiştir (Erzincan İl Yıllığı, 1967).

Aşağıdaki tabloda 1932 yılında Erzincan'daki çeşitli ticaret ve sanayi erbapları ve kaç kişi olduklarını gösteren bilgiler mevcuttur. Bu esnaf arasında en önemlileri ve ekonomik olarak gelişme göstermiş olanlar bakırcılar, marangozlar, demirciler, çilingirler, çubukçular, saraçlar, yemenicilerdir (Kemali, 1932).

**Tablo 1:** Erzincan'daki Çeşitli Ticaret ve Sanayi Erbabları ve Sayıları

Meslek Erbabı	Adet	Meslek Erbabı	Adet	Meslek Erbabı	Adet
Seyyar Esnaf(muhtelif)	145	Sebzeci	14	Hamamcı	4
Bakkal	108	Leblebici	11	Kuyumcu	4
Manifaturacı	53	Çarıkcı	11	Kebapçı	3
Marangoz	42	Fırıncı	10	Lokantacı	3
Kunduracı	35	Nalbant	10	Kösele ve malzemeci	3
Kasap	31	Doktor	9	Dökmeci	3
Kahveci	30	Semerci	9	Dokumacı	3
Çaycı	26	Müstamel Elbiseci	9	Dış Doktoru	3
Demirci	25	Utçu	8	Tarakçı	2
Tuhafiyeci	25	Saraç	8	Çubukçu	2
Çilingir	25	Yağcı	7	Eczacı	2
Terzi	24	Avukat	7	Otelci	2
Berber	20	Saatçi	7	Kurukahveci	2
Bakırcı	20	Tellal	7	Garaj	2
Otomobilci	19	Hazır Elbiseci	6	Şekerci	1
Teneke ve Sobacı	15	Yorgan ve hallaç	5	Mücellit	1
Yemenici	15	Tamirci	5	Yumurtacı	1
Hızarcı	14	Aşçı	4		
Arabacı	14	Yazıcı	4		

**Kaynak:** Kemali, 1932

Bankaların işlem cetvelleri sermayenin akışı dolayısıyla da sanayinin gidişatı açısından da fikir sunmaktadır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere 1928-1930 yılları arası sermaye sürekli olarak artış göstermektedir. Bu durum sanayi yatırımları açısından da olumlu bir durum arz etmektedir (Tablo 2).

**Tablo 2:** Erzincan Ziraat Bankası Şubesinin üç yıla ait işlem özetini açıklayan sermayenin durumunu gösteren cetvel

Sene	Sermaye(Lira)
1928	145.300
1929	150.100
1930	156.100

**Kaynak:** Kemali, 1932

Sanayi'nin gelişmesinde yer şekilleri, ulaşım, sermaye, vb. gibi doğal ve beşeri faktörler etkili olmaktadır. Erzincan'da sanayileşme sürecinde ise ulaşımın büyük rolü bulunmaktaydı. Sanayi faaliyetleri için gerekli olan çeşitli hammaddelerin fabrikalara getirilmesi ile mamul maddelerin pazarlara gönderilmesi, ayrıca işçilerin tesislere gelip gitmeleri ancak düzenli ve yeterli ulaşım imkânlarına bağlıdır. Ulaşım faaliyetleri imalat işlemi ile sıkı ilişki içerisinde. Herhangi bir mamul tüketileceği yere varıncaya kadar işe yaramayacağı gibi, mamulün meydana gelebilmesi için de çeşitli hammaddelerin sanayi tesislerine yeterli sürede ulaştırılması gerekir (Yaşar, 2005, s.69). Erzincan bölgesel bir geçiş sahası durumunda olmanın yanı sıra kuzey-güney ve doğu-batı yönlü ulaşım güzergâhları açısından da tarihî dönemlerden beri stratejik bir öneme sahip bulunuyordu. Aynı zamanda üzerinden doğu-batı yönlü bir demiryolunun geçtiği önemli ve eski bir yol güzergâhı üzerinde yer almaktaydı. Günümüzde bu demiryolunun eski önemi kalmamakla birlikte eski yıllarda büyük öneme sahipti. Bu demiryolunun sonunda önemli bir ticaret ve sanayi şehri olan İstanbul aynı zamanda da İstanbul Limanı'nın yer alması Erzincan ilinin önemli bir ticaret ve sanayi merkezi halini almasına fırsat sağlamaktaydı.

Bu dönemde atölye tipi küçük sanayilerde üretilen ürünler demiryolunun varlığı sayesinde kolayca pazarlara taşınma imkânı buluyor böylece sanayinin varlığını sürdürmesine ve gelişmesine imkân tanıyordu. Ayrıca il, Trabzon ve Elazığ ile karayolu bağlantısı(şose denilen genellikle taş kırıkları üzerine kum dökülerek yapılan karayolu) Malatya ile de hem karayolu hem demiryolu bağlantısına sahipti. Bu

durum yalnızca büyük bir pazar sahası olan uzak bir alan ile değil (İstanbul) aynı zamanda komşu illerle olan bağlantısını da arttırmasını sağlamıştı. Üretilen birtakım ürünlerin ilin kendi içerisindeki yerel ulaşımı ise kamyon, yaylı fayton, kağnı ve hayvanlarla yapılmaktaydı (İnan, 1946).

Aşağıdaki haritada Osmanlı Dönemi'nde Erzincan ve yakın çevresi yol güzergâhları görülmektedir. Daha sonrasında bu yol güzergâhları Cumhuriyet Dönemi'nde genişletilerek ve kalitesi artırılarak kullanılmaya devam edilmiştir.

**Harita. 1:** Osmanlı Dönemi'nde Erzincan ve Yakın Çevresi Yol Güzergâhları



Kaynak: Gül, 2011

Sanayinin gelişim imkânı bulabilmesi için önemli faktörlerden biri de pazarlamadır. Ürünleri yalnızca üretmek yeterli olmaz aynı zamanda bunları pazarlamak da gereklidir. Bu dönemde Erzincan'da üretilen ziraat, hayvan mahsulleri ve el atölyelerinde üretilen birtakım eşyalar genellikle iki gün süren semt pazarında satılırdı. Erzincan pazarı muvakkat şehirde Trabzon Caddesi üzerindeki devlet dairelerinin arka tarafında ve etrafı dükkânlarla çevrili büyükçe bir meydana toplanırdı. Pazarı çevreleyen dükkânlar genellikle komisyoncular ve toptancılara aitti. Erzincan pazarına Bayburt, Suşehri (Sivas), Malatya, Kelkit (Gümüşhane), Erzurum ve yakın çevrelerden Kemah, Kemaliye, Tercan, Refahiye gibi ilçeler ve bunlara ait köylerden geniş bir katılım sağlanırdı. Bölgede hayvansal kaynaklı ürünler ile atölyelerde üretilen yerel sanayi malları arasında değiş tokuş söz konusuydu. Tüm bu mallar Erzincan pazarı gibi büyük bir toplanma alanında satışa sunulurdu. Bu toplanma alanında şehir, insanlar ve ürettiği ürünler ile dolar, canlı günler geçirirdi. Bayburt'tan hayvan derileri (sansar, kunduz, tilki, kurt, ayı, tavşan), Kelkit ve Refahiye'den hayvan mahsulleri (yün, deri, yumurta, yağ, peynir, canlı kümes hayvanları), Sivas ve Kemaliye'den halılar, Tunceli'den hayvan mahsulleri ve de özellikle canlı hayvan (sığır, dana, koyun, kuzu, keçi), Tercan ve yakın çevrelerden buğday, arpa, ova köylerinden ise hububat ve bakliyat (nohut, mercimek, fasulye, patates, kuru ve yaş meyveler) getirilirdi. Daha çok Sivas, Kayseri, Erzurum, Malatya gibi komşu ve yakın iller Erzincan pazarının alıcısıydı. Tartı birimi olarak belediye baskülü kullanılsa da daha ziyade eski bir ölçü birimi olan ve "kot" denilen, boş gaz tenekesi doldurularak alınan ölçü, halk tarafından sıkça kullanılırdı. Hayvan pazarı da şehrin güneyinde ve de dışında (daha geniş bir alana ihtiyaç duyulması nedeniyle) aynı günde kurulurdu. Hayvan pazarına İstanbul, Ankara, Kayseri, Adana gibi illerden katılım sağlanırdı. Köylü ve şehirli malını satınca kazanıcını yeniden mala çevirirdi. Böylece giyecek eşya, şeker, inhisar (tekell maddeleri, alet edevat, çarık vb. ürünler satın alınırdı (İnan, 1946).

İkinci Dünya Savaşının küresel etkisi nedeniyle ülkemiz birçok sektörde olumsuz durumlarla karşılaşmıştır. Ancak Erzincan Belediyesi'nin bütçesine bakıldığında İkinci Dünya Savaşının tüm etkisine rağmen 1940-1945 yılları arasında genel olarak artış gösterdiği ve çok belirgin düşüşler olmadığı görülmektedir. Bu durum sanayinin gidişatının da olumlu yönde ilerlediğini göstermektedir (Tablo 3).

**Tablo 3:** 1940-1945 Yılları Arası Erzincan Belediye Bütçesini Gösteren Cetvel

Yıllar	Lira
1940	75.750
1941	74.000
1942	72.105
1943	82.829
1944	185.404
1945 <sup>1</sup>	136.698
Toplam	626.786

**Kaynak:** Erzincan İl Yıllığı, 1967

1923-1950 yılları arası Erzincan sanayi faaliyetleri bakımından çok az üretime sahipti çünkü fabrika sayısı az, elle atölyelerde yapılan imalatlar daha fazla durumdaydı. Bu yıllar arasında Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası Kayıtlarına göre çeşitli sanat ve ticaret erbabı olarak: 4 taş ocakçısı, 94 taşçı, 4 çömlekçi, 3 kiremitçi, 35 inşaat ustası, 9 boyacı, 4 döşemeci, 2 camcı, 28 hızarıcı, 94 marangoz, 122 doğramacı, 4 izabeci(Oksijen Ve Çelik Tavlama), 27 çilingir, 124 demirci ve nalbant, 19 tenekeci, 52 bakırcı, 3 makine tamircisi, 2 silahçı, 1 gözlükçü, 14 kuyumcu ve saatçi, 6 dokumacı, 2 halıcı, 2 mücellit(basılı veya boş kâğıdı kitap veya defter haline getirme), 7 fotoğrafçı, 32 deri ve köseleci, 33 saraç(koşum ve eyer takımları yapan veya satan kimse), 2 boynuzcu, 44 ekmekçi, 1 pastacı, 77 kasap, 1 sütçü, 80 terzi, 198 ayakkabıcı, 210 sanayi işçisi, 416 tüccar, 35 kamyoncu, 65 arabacı, 59 hamal bulunmaktaydı (İnan, 1946).

## 2.2. 1950-1990 YILLARI ARASINDA ERZİNCAN'DA İMALAT SANAYİNİN GELİŞİMİ

Yeryüzünde şehirlerin oluşumu ve kuruluşunu etkileyen çok çeşitli ve karmaşık faktörler bulunmaktadır. Erzincan şehrinin kuruluşuna etki eden faktörlerin başında yaşanabilir iklim ortamı, su kaynakları, tarım arazileri ve yol sistemleri gelmektedir. Şehirde doğudan Geçit Çayı, batıdan Vasgird Deresi ve de güneyden geçen Karasu Nehri gibi önemli su kaynaklarının bulunması sahaya avantajlı bir durum kazandırmıştır. Böylece şehir akarsular ile çevrilmiş bir alanın kavşak noktasında, geniş tarım arazilerinin üzerinde kurulmuştur. Bu nedenle Erzincan, ekonomik gelişimini tarım ve buna bağlı üretim potansiyeline borçludur (Gül, 2013, s.62). Tarım ve buna bağlı potansiyellerin yarattığı faaliyetlerden biri de sanayidir. Ekonomisi büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayanan Erzincan ilinde 1950'li yıllar itibariyle sanayi faaliyetleri de canlanmaya başlamıştır. Zengin yeraltı kaynaklarının verimli olarak işletilmeye başlandığı anda, sanayi faaliyetleri de geçmiş zamanlara göre canlılık kazanmış ancak yine de istenilen seviyede olamamış özel sermaye yeni yeni hareketlenmiş durumdaydı. İl el değmemiş pek çok kaynağa sahip bulunmakta ancak bu kaynakları işletebilecek ekonomik görüşe sahip ve memleket gerçeklerini görebilen bazı özel sermaye sahiplerine ihtiyaç duymaktaydı (Erzincan İl Yıllığı, 1967).

Erzincan ili, nüfusu sayıca az olduğundan dolayı kendi nüfusuna yetecek gıda üretimine, hatta ihracata katkıda bulunacak bir üretim kapasitesine sahipti. Ekip-biçme faaliyetleri henüz tam olarak teknolojik olarak yapılmadığından üretkenlik yıldan yıla değişiklik göstermekteydi ancak yine de ürün alımları yıldan yıla kademeli olarak artmaktaydı. Erzincan'da sanayinin dayanağını günümüzde olduğu gibi geçmiş dönemlerde de tarımsal kaynaklar oluşturduğundan il yöneticileri tarımdaki problemleri çözerek sanayide ilerleme kaydetmek istemekte ve buna bağlı olarak adımlar atmaktaydılar (Erzincan Stratejik Planı, 1991). Nitekim 1967 yılı itibariyle Erzincan'da aktif nüfusun %80 i tarım ve hayvancılıkla uğraşmakta mevcut tarım arazilerinin %65'i ekilmekte, %35'i nadasa bırakılmaktaydı. Erzincan'da endüstri bitkileri üretimi oldukça sınırlıydı bunların başında ise yaklaşık 100 bin ton yıllık üretim ile şeker pancarı ilk sırayı almaktaydı.

İlde tarımın gelişmesi ile birlikte tarıma bağlı sanayi de belirmeye başlamaktaydı. Hitit Gıda ve Konserveler İstihsal ve Satış Kooperatifi kurulmuş küçük bir konserve imalathanesi açılmış ve belirli köylerde tarımla ilgili kooperatifler şekillenmişti (Erzincan İl Yıllığı, 1967). Karasal iklim özelliklerini gösteren ilde ormanlar yalnızca belli başlı bazı bölgelerde yer aldığından ormancılık ve orman ürünlerine dayalı sanayi gelişme fırsatı bulamamıştı. Yalnızca kavakçılık faaliyetleri sınırlı olarak yürütülüyordu. Ormancılık faaliyetleri açısından fakir olan il maden kaynakları bakımından ise zengin durumdaydı. Bu kaynaklar bazı özel ve tüzel kişiler tarafından işletilmekteydi. Bu kişi/kişilerin şirket merkezlerinin mekânsal olarak dağılışıma bakıldığında ise daha çok Erzincan şehir merkezinde Trabzon Caddesi üzerinde yer aldığı görülmektedir. Erzincan'da 1950-1990 yılları arasında bazı sanayi kuruluşları faaliyet göstermiş bunların bir kısmı ekonomik sebeplerle bir süre sonra faaliyetlerine son vermiş bir kısmı ise günümüzde faaliyetlerine devam etmektedir.

1 1945 verisi 7 aylıktır.

Erzincan il yıllıkları (1967, 1990) ve çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgilere göre Erzincan’da 1950-1990 yılları arasında yer alan bazı sanayi kuruluşları şunlardır.<sup>2</sup>

- **Erzincan Sümerbank Bez Fabrikası:** Erzincan ili ekonomik olarak bir tarım sahası olmasına rağmen yeterince verimli bir tarzda sürdürülemediği için 1939 depreminden sonra ekonomik bünyenin kriz geçirmesi sonucu bu sahada bir canlılık yaratmak amacıyla kurulmuştur. 1949 yılında temeli atılmış 1953 yılında tecrübe imalatına geçilmiş 1954 yılında ise işletmeye açılmıştır. Sümerbank İplik Fabrikası’nda 1965 yılı itibariyle 33 memur 612 işçi çalıştırılıyordu. Hammadde ihtiyacının büyük bir kısmı o dönemlerde pamuk üretimi yapan Adana(Çukurova) ve cüzi bir kısmı ise Iğdır’dan gelmekteydi. Üretilen ipliğin 2/3’ü dokuma sanayisinde, 1/3’ü ise çile, paket ve bobin ipliği olarak piyasaya sunulmaktaydı. Tezgâh adedi 320 idi. Günümüzde imalatta bulunmamaktadır.
- **Şeker Fabrikası:** Erzincan ili Şeker Fabrikası 1956 yılında kurulmuş 1967 yılında 52.565 dekar şeker pancarı ekilen sahadan 24.338 ton şeker üretilmiştir. Fabrikanın bünyesinde bir de şeker fabrikasının ihtiyacı olan yedek parçaları karşılamaya yönelik makine fabrikası ve kireç ocağı kurulmuştur. Bu özelliğiyle fabrika 1950- 1960 döneminde kurulan fabrikalar içerisinde kendi yedek parçasını üretebilen üç fabrikadan birisidir. Buradaki mekanik atölyelerinde, yalnızca şeker fabrikalarının yedek parça ihtiyaçları temin edilmemiş aynı zamanda sanayi tesislerine gerekli cihazlar imal edilerek daha geniş iş imkânı ve de üretim sağlanmıştır. Bu atölyeler zamanla bir fabrika kuracak seviyeye gelmiştir. Erzincan Belediyesi jeneratörleri sökülerek tamir edilmiş, Aşkale ile Van Çimento Fabrikalarının kömür değirmeninin bazı parçaları bu atölyeden üretilen ürünlerle inşa edilmiştir (Akpınar, D., Karadeniz, V., 2015). Erzincan Şeker Fabrikası 2018 yılında özelleştirilmiş ve günümüzde imalatına devam etmektedir.
- **İşıkpınar Un Fabrikası:** Şehir merkezinden ortalama 7 km kuzeyde Vasgirt Çayının kenarında kurulmuştu. Eski Erzincan şehrinde kalma bir fabrikaydı. 1966 yılına kadar üretim yapmayan bir durumda iken bu tarihten sonrasında özel sermaye tarafından satın alınarak modern bir fabrika haline getirilmişti. Günlük 20 ton un üretimi yapılmaktaydı. Günümüzde imalatta bulunmamaktadır.
- **Mercan Un ve Makarna Fabrikası:** Un fabrikası Erzincan’ın Tercan ilçesinin o zamanlar köy olan günümüzde ulaşım sayesinde oldukça ön plana çıkan Mercan beldesinde 1937 yılında kurulmuştu. Makarna Fabrikası ise 1955’te faaliyete geçirilmiş ve 1965 yılında faaliyeti durdurulmuştu. Özel girişime ait olan Un Fabrikası’nda günde 50 Ton un işlenmekteydi. Günümüzde imalatta bulunmamaktadır.
- **Bakır Levha İmalathaneleri:** Erzincan’da bakırcılık sanatının tarihinin çok eski dönemlere dayandığı ve geçmişten günümüze kadar süregelen ileri bir seviyede olduğu bilinmektedir. Urartu Beyliği merkezi olan Altıntepe’de yapılan kazılardan öğrenildiğine göre daha o çağlarda bile bakır işletmeciliği oldukça ileri bir seviyedeydi ve buradan sevk edilen bakır eşyalar Atina pazarında aranır eşyalardandı. Çark veya sıvama makinelerinden önce bakır eşyalar tamamen çekiç ile dövülerek yapıldığından el sanatı olarak değerlendirilirdi. Geçmişte bakırın sanayide kullanılış sahasının dar, bol ve ucuz oluşu aynı zamanda yumuşak ve işlenmesi kolay oluşu mutfak eşyasının hemen tamamının yapılmasında kullanılmasını sağlamıştır. Üç kayık tencere zamanında Atatürk’e hediye olarak gönderilmiş ve sanatkârlara birer madalya verilmişti. 1967 yılında ilde özel şahsa ait üç adet bakır atölyesi mevcuttu. Bu atölyelerde bakır dövülerek çeşit süs eşyası, bardak, vazo, semaver, tepsi, tabak, kaşık vb. gibi malzemeler meydana getirilmekte yani tamamen imalat yapılmaktaydı. Bunlar aynı atölyelerde çeşitli şekillerde işlenmekteydi. 1960’lı yıllarda bakır üzerine bu kadar çok yönlü çalışma yapan ilimiz sınırlıydı. Ayrıca ilde bu üç adet atölyeden başka belli başlı 7 adet bakır işi satış mağazası mevcuttu. Günümüzde hala hâlihazırda bakır işleyen imalathaneler mevcuttur.
- **Çelik Lastik Ayakkabı İmalathanesi:** Özel sektör tarafından il merkezinde 1950 yıllarında açılan sanayi tesislerinden biri de lastik ayakkabı fabrikasıdır. 1958 yılında üretime geçen fabrikada 15-20 kişi çalışmaktaydı. Çevre illere önemli ölçüde satış yapılmaktaydı. Fabrika 1985 yılında kapatılmıştır (Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası, 2019).

2 Bu kısımda yer alan bazı sanayi kuruluşları günümüzde imalatlarına devam etmektedir.

- **Hitit Gıda ve Konserve Sanayi İstihsal ve Satış Kooperatifi:** Erzincan il merkezinin doğusunda belediyeden satın alınan bir arsa üzerinde, 1961 yılında 10 özel şahıs tarafından kurulmuş sonrasında 535 kişi ortak olarak katılmıştır. Bu durum özel sermayenin de aslında bu yıllarda ne kadar zor dönemde olduğunun bir kanıtıdır. Tarımın gelişmesine elverişli koşullara sahip ve doğuda Iğdır ovasından sonra mikro klima özelliği gösteren Erzincan ovasında pek çok tarımsal ürün elde edilmekteydi. İl içerisinde tüketilen miktarın üzerindeki ürün fazlalığı bu kooperatif tarafından kurulacak modern fabrikada konserve haline getirilerek büyük tüketim merkezlerine meyve ve sebze sıkıntısı çeken çevre illere sevk edilme imkânı bulmaktaydı. Günümüzde imalatta bulunmamaktadır.

### 2.3. 1990'LI YILLARDAN GÜNÜMÜZE ERZİNCAN'DA İMALAT SANAYİ'NİN GELİŞİMİ

Erzincan 1990'lı yıllar itibariyle kalkınmada ikinci derecede günümüzde ise kalkınmada birinci derecede öncelikli alanlar arasındadır. İlde sanayileşme ekonomik yapıya uygun ilerleyerek gelişme kaydetmiştir. Bu sanayileşme, genel itibariyle ziraate ve hayvansal kaynaklara dayalı ürünlerin değerlendirilmesi yönünde olmuştur. Bunun dışında il sahip olduğu doğal özellikleri itibariyle madencilik, maden kaynaklarına bağlı el sanatları ve taş toprağa dayalı sanayinin de gelişmesine imkan sağlamıştır (Tablo 4).

**Tablo 4:** İldeki Mevcut Sanayi Tesislerinin Üretim Konularına Göre Pratik Kapasite Durumları

Üretim Konusu	Kapasite Birimi	Kapasite
İnşaat Tuğlası	Adet	18.517.127
Dokuma	Metre/ Yıl	12.237.364
Kadın Ayakkabı	Çift/ Yıl	493.374
Lastik Ayakkabı	Çift/ Yıl	98.580
Hediyelik Bakır Eşya	Adet	58.370
Pastörize Süt	Litre	55.145
Kristal ve Küp Şeker	Ton	34.366
Karma Yem	Ton	28.000
Asbestli Boru ve Eklentileri	Ton	24.517
Akışkan Kontrol Elemanı	Adet	3.847
İplik	Ton/ Yıl	3.694
Şarküteri	Kg.	3.429
Süt Ürünleri (Tereyağı, Lor)	Kg.	2.042
Kuru Küspe	Ton	1.910
Kaynak Konstrüksiyon	Ton	1.274
Et	Ton	552
Kavrama	Takım	250
Rulman Yatağı	Adet	234
Yoğurt	Ton	184
Levha Bakır	Ton	63
Beyaz Peynir	Ton	54

**Kaynak:** Erzincan İl Yıllığı, 1992

Günümüzde Erzincan ilinde imalat sanayi genellikle küçük işletmelere dayanmaktadır. Orta büyüklükteki işletmeler çoğunlukla Organize Sanayi bölgelerinde bulunmaktadır. Bunların da büyük bir kısmı tarıma dayalı sanayidir. Bu sanayi kolunu OSB dışında kurulmuş olan un ve yem fabrikaları desteklemektedir. 2017 yılı sonu itibariyle bölgede 66 adet işletme üretime geçmiş, bu işletmelerde 1.145 kişi istihdam edilmiştir. Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan iller içerisinde Erzincan ili sanayi işletmesi sayısı bakımından %10'luk oran ile bölgede üçüncü sırada yer almaktadır. Erzincan ilinde sanayi sektöründe %35,54 ile gıda sektörü, %15,40 ile inşaat sektörü, %12,22 metal sektörü istihdamda ilk üç sırada yer almaktadır. Madencilik ve buna dayalı sanayi de önemli faaliyetler arasındadır. Maden ocaklarında özellikle krom, mermer ve perlit büyük yer tutmaktadır. Bu işletmelere bağlı olarak zenginleştirme tesisleri, mermer işleme tesisleri ve perlit ham maddeli kiremit ve yalıtım malzemeleri işletmeleri, çimento işletmesi ile briket imalathaneleri mevcuttur (Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası, 2018).

Ayrıca ilde gıda, meyve suyu konsantresi, mobilya, orman ürünleri, beton elemanları, kanatlı yemi, çelik mutfak gereçleri, gıda paketlenme, plastik piknik gereçleri, plastik eşya, plastik poşet, PVC damlama ve plastik boru, hazır giyim, makine imalatı, ısı yalıtım ve ısıcam ürünleri, çelik endüstriyel imalat, tel ürünleri ve ferforje, büro mobilyası, atık oto lastiği dönüşümü ve atık kâğıt dönüşüm işletmeleri

bulunmaktadır. İlde üretilenler şehrin ihtiyaçları ile birlikte yurt genelinde de pazarlamaya sunulmaktadır. Maden üretimleri (krom, mermer) ihracata yöneliktir (Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası, 2018).

Bir sahada bulunan sanayi siteleri o sahanın sanayi gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Organize Sanayi Bölgeleri ağır sanayi ve entegre tesisler dışında kalan, çeşitli sektörel üretimleri uyumlu ve birbirini tamamlayıcı özellikte olan küçük ve/veya orta ölçekteki sanayi ünitelerinin, kapsamlı bir biçimde sınırları belirlenmiş bir alanda, yerleşimi, altyapısı, gerekli sosyal ve teknik hizmetleri ve ortak yapıları organize edilmiş bölgelerdir (TMMOB, 2012). Türkiye 1950’lerden beri yoğun bir kentleşme süreci yaşamaktadır bu süreçte sanayileşmenin önemini kavrayarak, ekonomik ve toplumsal gelişimini de bu yönde gerçekleştirmesi gerekmektedir. Fakat sanayileşmenin zamanla insan hayatını tehdit eden boyutlara ulaşması nedeniyle kentlerin planlı, ekonomik ve sosyal kalkınması amacıyla hükümetler Organize Sanayi Bölgeleri uygulamalarına başvurulmuştur (Yaman, 2005). Organize sanayi bölgeleri sonucunda sanayicilere altyapısı hazırlanmış arsa sağlanmakta, inşaat ile ilgili ruhsat ve izinleri verilmekte, iş yeri açma ve çalışma ruhsatını verilerek, birçok işlemin tek elden yapılmasını sağlanmaktadır. Böylece sanayiciler daha hızlı bir şekilde yatırıma başlayabilmekte, girişimcileri birçok konuda zorlayan bürokratik engeller kalkmakta, daha hızlı ve düşük maliyetle üretim yapabilme imkânını elde edilmektedir. Özellikle sanayi yatırımlarının Erzincan gibi ülkemizin az gelişmiş bazı sahalarına doğru yaygınlaşmasında Organize Sanayi Bölgeleri bir teşvik unsuru olabilmekte ve böylece bölgesel kalkınmaya katkı sağlamaktadır (Dağlar,2015). Erzincan’da günümüzde toplam 6 adet sanayi sitesi bulunmaktadır (Tablo5).

**Tablo 5:** Günümüzde İldeki Mevcut Sanayi Siteleri

S.No	Sanayi Sitesi Adı	İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı (%)
1	Erzincan Marangozlar KSS	74	70	4	94,5
2	Erzincan İmalatçılar KSS	426	400	26	93,9
3	Erzincan Üzümlü KSS	25	6	19	24
4	Erzincan Merkez KSS	107	107	0	100
5	Erzincan Refahiye KSS	42	32	10	76,1
6	Erzincan Örnek KSS	-	-	-	-
	TOPLAM	674	615	59	77,7

**Kaynak:** Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası, 2018

### 3. TARTIŞMA VE SONUÇ

Tüm bu bulgular neticesinde elde edilen sonuçlar SWOT analizi yöntemiyle yorumlanacaktır. Erzincan’da sanayinin **güçlü ve fırsat yönleri** bir sahada sanayinin kurulması için gerekli olan doğal ve beşeri faktörlerden birçoğuna sahip olmasıdır. Örneğin, bir sahada sanayinin kurulup gelişebilmesi için gerekli olan faktörlerin başında yer alan **ulaşım** faktörü Erzincan’da oldukça öneme sahiptir. Ulaşım hammaddelerin sanayi tesislerine taşınmasında ve sonucunda elde edilen mamul maddelerin tüketim sahalarına ulaştırılmasında büyük öneme sahiptir. Erzincan, geçmişten itibaren ulaşım fonksiyonu bakımından gelişmiş bir özellik taşımaktadır. Şehir XVI. yüzyılda askeri olarak öneme sahip bir ordu yolu üzerinde, bu yüzyılın sonlarından itibaren de Anadolu’nun sol koluna çeşitli tali yollar ile bağlanan bir sahada yer almaktadır (Gül,2011, s.117). Bu nedenle kurulan sanayi tesisleri ulaşım avantajından olabildiğince faydalanmaya çalışmışlardır. Işıkpınar(Vasgirt) Un fabrikası il merkezine oldukça yakın olması nedeniyle ulaşım koşullarının geliştiği bir beldede kurulmuştu. Bir diğer un fabrikası olan Mercan Un Fabrikası, günümüzde bile önemli bir yol olan Doğu-Batı ulaşım güzergâhı üzerinde yer aldığı için ulaşım avantajı sayesinde ön plana çıkan Mercan beldesinde konumlanmıştı. Erzincan günümüzde hem karayolu hem demiryolu ağına sahip olduğundan ürettiği mamul maddeleri tüketim sahalarına ulaştırma açısından avantaja sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca Trabzon limanına yakın olması üretilen ürünlerin denizyoluyla pazarlanmasını kolaylaştırmaktadır.

Sanayileşmenin ilk süreci ve ulaşımın da yeterince gelişmediği dönemlerde **hammadde** faktörü oldukça önemliydi. Erzincan gıda hammaddeleri açısından oldukça zengin olduğundan konserve sanayisi kurulabilme imkânı bulmuştu. Yalnızca gıda maddeleri bakımından değil aynı zamanda maden kaynakları bakımından da zengin olan ilde hammadde bakımından çeşitlilik söz konusudur.

Sanayinin kurulmasında göz önüne alınan önemli faktörlerden biri de **iş gücü**dür. İşgücü sağlanırken varlığı, maliyeti, niteliği ve verimliliği ayrı bir değerlendirme unsurudur(Yulu, 2018, s.117). Ucuz ve nitelikli iş gücünün bir sahada bulunması avantajlı bir durumdur. Erzincan genç nüfusunun fazla olması nedeniyle işgücü bakımından avantajlı bir duruma sahiptir. Ayrıca genel itibarıyla tarımsal yönden geliştiğinden herhangi bir sanayi kuruluşunda çalışmak, aylık düzenli bir maaşa sahip olmak insanlar arasında yoğun rağbet görmektedir.



Gelişmiş ülkelerin eriştikleri refah seviyesinin göstergelerinden biri de sahip oldukları enerji kaynaklarını kullanma biçimleri ve enerji üretimi açısından sahip oldukları potansiyeldir. Bu durum ise erişilen refah ve gelişmişlik seviyesinin sürdürülebilmesi açısından oldukça önemlidir (Akova, 2003, s.47). Erzincan engebe ve eğimin yüksek olması nedeniyle hidroelektrik santrallerinin kurulmasına uygun doğal koşullar taşımaktadır. Kurulan birçok tesis de elektrik enerjisiyle işletilmektedir. Ayrıca güneş enerjisi potansiyelinin de oldukça yüksek olduğu bir sahadır. Bu nedenle **enerji** faktörünü de güçlü ve fırsat yönleri açısından ele almak mümkündür.

**Pazar** faktörü bakımından ele alındığında ise Erzincan konum olarak büyük ve gelişmiş şehirlere yakın veya komşu değildir ancak büyük şehirlere ulaşım koşulları sayesinde bağlanma özelliğine sahiptir. Göreceli olarak, büyük şehirlere daha yakın olan birçok ile göre dezavantajlı olmasına rağmen çevresindeki birçok ile göre de köklü imalat sanayisi sayesinde pazarlayabileceği çok çeşitli ürünleri üretebilme imkânının olması ve ulaşım koşulları sayesinde bunları daha kolaylıkla pazarlara nakletmek bakımından avantajlı bir durumdadır. Bu konuda özellikle demiryolunun varlığı oldukça önemlidir.

Erzincan'da sanayinin **zayıf ve tehdit** yönlerine bakıldığında yine bazı doğal veya beşeri faktörleri saymak mümkündür. Güçlü ve fırsat yön olarak değinilen **ulaşım** faktörünü zayıf yön olarak ele almak da mümkündür. Çünkü Erzincan il merkezinin ova olması nedeniyle yol yapımının nispeten kolay olmasına rağmen ilçeleri açısından aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Doğu Anadolu Bölgesi'nin genel itibarıyla yer şekillerinin dağlık ve engebeli olması nedeniyle yol yapımı oldukça maliyetlidir. Bu nedenle de kolaylıkla yol yapmak ve sanayi tesisi ile hammadde arasındaki mesafeyi fazlasıyla açmak mümkün değildir. Ulaşımın yeterince gelişmemiş olması sanayi tesisi ile hammadde arasındaki mesafenin özellikle çabuk bozulan gıda maddeleri vb. ürünlerde yakın olmasını gerektirir. Erzincan'da sanayi tesisi ile hammadde arasındaki mesafe fazla değildir hatta il açısından büyük öneme sahip Şeker Fabrikası şehir merkezinde yer alırken ilçelerden alımı kolaylaştırmak açısından ilçe merkezlerinde kantarlar kurulmuştur.

Sanayinin kurulmasında ve gelişmesinde gerekli olan öncelikli şartlardan biri de **sermaye**dir. Sermaye kaynakları, sanayinin kendisi olabildiği gibi tarım, madencilik, turizm gibi diğer ekonomik sektörlerden elde edilen para da sermaye olarak kullanılabilir (Doğan, 2013, s.513). Günümüzde genel olarak yalnızca sanayi sektörünün geliştirilmesi değil, aynı zamanda bu faaliyetlerin yalnızca belirli bölgelerde yoğunlaşmasıyla ortaya çıkan çevresel ve sosyo-ekonomik bazı problemlerin azaltılması ve bölgelerarası eşitsizliğin giderilmesi de büyük önem arz etmektedir (Bakırcı, 2012, s.46). Bu nedenle devlet eliyle bazı sanayi tesisleri kurulmaktadır. Devlet eliyle gerçekleştirilen tesislerin kurulması daha çok geçmişte olduğu gibi günümüzde kurulu olan yatırımlar daha çok özel sektör tarafından gerçekleştirilmiş bulunmaktadır. Geçmişte de özel yatırımcılar tarafından kurulan önemli sanayi tesisleri bulunmaktaydı. Bunlardan biri de deprem bölgesi Erzincan'da binaların sağlamlığı açısından özel bir öneme sahip ve uzun süredir ihtiyaç duyulan önemli fabrikalardan biri olan tuğla ve kiremit fabrikasıydı. Bu tesis doğduğu yere hizmet etmek isteyen hemşerisi sayesinde özel bir teşebbüs ile kurulmuştu. Ancak kurulan sanayi tesislerinde tek kişinin sermayesi genellikle yeterli gelmemekte bu nedenle de birden fazla kişinin sermayesiyle ortak şirket olarak kurulmaktaydı. Bazı durumlarda, devlet eliyle kurulan birtakım fabrikaların üretimi durdurulup atıl hale geldiğinde birkaç kişi tarafından ortaklık yapıp yeterli sermaye toplanmakta ve fabrika satın alınarak tekrar üretime geçirilmekteydi.

Sanayinin kurulmasında **kişisel kararlar** da oldukça önemlidir. Erzincan'ın doğal koşulları dolayısıyla deprem bölgesi olması ve iki kere büyük depremlerle yerle bir olarak, var olan sanayisinin zarar görmesi yeni kurulacak sanayi tesisleri için de şüpheli bir durum doğurmaktadır. Bu nedenle sermaye sahiplerini hâlihazırda bulunan sermayesini bu sahaya yatırmaktan alıkoyan nedenlerden biri olma özelliğini taşımaktadır.

**İklimin** sanayi faaliyetleri üzerindeki etkisi tarımda olduğu kadar doğrudan ve belirgin bir etki değildir ancak yine de özellikle bazı sanayi kollarının kurulmasını dolaylı olarak etkilemektedir. Örneğin bir sanayi tesisi hammadde olarak tarımsal kaynaklı hammaddeleri kullanıyorsa iklim kendisi için bir çekicilik veya iticilik faktörü haline gelebilmektedir. Sanayi faaliyetleri iklim koşulları ilişkisinde üretimin iklim koşullarına uydurulması oldukça önemlidir. Günümüzde çeşitli çevre koşullarına uygun olarak üretilmiş ürünlerin farklı bölgeler ile uyumsuzluğu durumunda teknolojik gelişmelerden yararlanılmaktadır (Yaşar, 2005, s.66). Erzincan ilinin kendine has bir mikroklima özelliği olması, il için avantajlı bir durum yaratmasına rağmen bu durum tek başına yeterli gelmemektedir. Yaz aylarında samyeli rüzgârları etkili olmakta ve bu rüzgârlar ekilen birçok ürünün ziyan olmasına sebep olabilmektedir. Ürünlerin önemli yetiştirme dönemlerinden biri olan bahar aylarında don olayları yaşanabilmektedir. Bu durum özellikle çiçek açma döneminde olan meyve ağaçlarını olumsuz etkilemektedir. Ayrıca iklimin önemli unsurlarından biri olan yağış miktarı da yıldan yıla oldukça farklılık göstermektedir. Bu durum tarımsal hammaddelere bağlı üretim yapan sanayi tesisleri için olumsuzluk yaratmaktadır.

Tüm bu güçlü- fırsat ve zayıf- tehdit yönleriyle ele alındığında; Erzincan ilinin sanayinin kurulması ve gelişmesi açısından birçok avantaja sahip olduğu görülmektedir. Dezavantajlı olduğu bazı durumlar bulunmakla birlikte günümüz teknoloji çağında bunların fırsatlara dönüştürülmesi imkânsız değildir. Dolayısıyla Erzincan’da imalat sanayinin gelişme imkânı bulabilmesi için birtakım koşulların gerekli olduğu düşünülmekte ve bu nedenle bazı öneriler geliştirilmeye çalışılmaktadır. Sanayi yatırımlarının artması açısından il genelinde ulaşım imkânları daha fazla geliştirilmeli hammadde ve sanayi tesisi arasındaki uzaklık olabildiğince azaltılmalı gerektiğinde yol yapım desteği sağlanmalıdır.

Her konuda olduğu gibi sanayi açısından da eğitim oldukça önemlidir. Sanayi tesislerinde çalıştırılmak üzere, mesleki eğitimini tamamlamış gençlere şehir içinde daha fazla sosyal imkân tanınarak şehir dışına göç etmeleri engellenmeli ve meslek lisesi /ön lisans mezunu gençlere tatmin edici maaş temin edilerek sanayideki ara elaman(ustabaşı, kalfa, tekniker) ihtiyacı giderilmelidir. Ayrıca gerekli işgücü ihtiyaçları için mesleki eğitim merkezleri ve İŞ-KUR aracılığıyla nitelikli personelin ve işgücüne katılımın artırılması gerekmektedir.

Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz Bölge’sinden sonra Türkiye’de en çok güneş alan üçüncü bölge Doğu Anadolu Bölgesi’dir. Dolayısıyla Erzincan’da yenilenebilir enerji alanında güneş enerjisi kullanımını arttırmalıdır. Sadece belli başlı alanlarda bulunan güneş enerjisi panellerinin daha fazla sahaya yayılması gerekmektedir. Böylece hem çevre kirliliği azaltılıp tasarruf edilecek hem de özellikle yaz aylarında verimli bir faydalanma sağlanacaktır. İlde güneş enerjisi kullanımı arttığı takdirde güneş enerjisi paneli/aletleri üretimi sağlayan sanayi kolları da gelişme imkânı bulacaktır.

Diğer bir konu ise Kamu-Üniversite-Sanayi işbirliğidir. Bu doğrultuda üniversitedeki gerekli bölümlerle işbirliği yapıp; özellikle tarıma ve madencilığe dayalı sanayide verimi yükseltmek amacıyla planlar yapılmalı, gerekli bitki ve hayvan analiz laboratuvarları kurulmalıdır. Her konuda şehrin tanıtımı yapılarak turizm gelirleri arttırılmalı ve bu gelirler sanayinin gelişimi açısından bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

Ayrıca hayvancılık potansiyelinin yüksek olduğu ilde modern ahır hayvancılığı teşvik ettirilerek süt ve süt ürünlerine dayalı sanayi ve de et kombineleri üretimi sağlayan tesisler arttırılmalıdır. Hayvanların yalnızca eti ve sütü değil derilerinin ve yünlerinin de daha fazla değerlendirilebilmesi yönünden deri ve dokuma sanayisi geliştirilmeli, çiftçiden deri ve yün temin edilerek boşa yere atılması önlenmeli, sanayide hammadde olarak kullanımı sağlanmalıdır.

Bu önerilerin sayıca arttırılma imkânı bulunmakla birlikte; bu doğrultuda gerçekleştirilecek olan kamu ve özel sanayi yatırımlarının, ilin doğal ve beşeri ortam koşulları dikkate alınarak, planlı ve akıllıca gerçekleştirilmesi halinde Erzincan’da imalat sanayinin daha fazla gelişme göstereceği ve ilerleme kaydedeceği düşünülmektedir.

## KAYNAKÇA

- Akova, İ. (2003). Dünya Enerji Sorunu ve Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı, *Coğrafya Dergisi*, (11).
- Akpınar, D., Karadeniz, V. (2015). Erzincan Şeker Fabrikasının Kuruluşu, Gelişimi ve Geleceği, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(39), 233-243.
- Bakırcı, M. (2012). Adıyaman'da İmalat Sanayinin Gelişimi ve Yapısı. *Türk Coğrafya Dergisi*, (59), s.46.
- Dağlar, H. (2015). Türkiye'de Organize Sanayi Bölgelerinin Kurumsallaşması ve Karşılaştıkları Sorunlara Çözüm Önerileri, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 615-638.
- Doğan, M. (2013). Geçmişten Günümüze İstanbul'da Sanayileşme Süreci ve Son On Yıllık Gelişimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (27), 513.
- Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası(2018), “*Erzincan İli Sanayi Durum Raporu*” Verileri.
- Erzincan Valiliği, *Erzincan İl Yıllığı* (1967), Ay Yıldız Matbaası, Ankara.
- Erzincan Valiliği, *Erzincan İl Yıllığı* (1990), Aydoğdu Ofset Matbaacılık, Ankara.
- Erzincan Valiliği, Erzincan Stratejik Planı 1991-2006, (1991), Erzincan.
- Gül, A. (2011). Osmanlı Döneminde Erzincan Kazasında Ulaşım ve Haberleşme, *History Studies*, 3/1,123.
- Gül, A. (2013). Erzincan Kazası'nın Yerleşme Özellikleri (XVI- XX Yüzyıllar Arası). *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 13.
- İnan, H. (1946). *Erzincan Şehri*. (Bitirme Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kemali, A. (1932). *Erzincan Tarihi, Coğrafi, İktisadi, Etnografî, İdari, İhsai, Tetkikat Tecrübesi*, İstanbul: Resimli Ay Matbaası.
- TMMOB Makine Mühendisleri Odası. (2012) Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri Teknoparklar, Yayın No: MMO/584(Genişletilmiş 4. Baskı).
- Yaman, M. (2005). *Kent planlamasında organize sanayi bölgelerinin yeri: Kütahya örneği. (Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yaşar, O. (2005). Sanayide Kuruluş Yeri Tekniklerinden Sermaye, Devlet, İklim ve Ulaşım Koşullarının Hedefleri ve Öğretim Teknikleri (Orta Öğretim), *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12).
- Yulu, A. (2018). *Türkiye'de Otomotiv Sanayisinin Coğrafi Dağılışı*. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>.

## İnternet Kaynakları

DOI: 10.1501/0002465, Erişim Adresi: <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/2299/>

Doi Number :[http://dx.doi.org/10.9737/hist\\_296](http://dx.doi.org/10.9737/hist_296).

Erişim Adresi: [https://www.mmo.org.tr/sites/default/files/e744e0bcfe11fbf\\_ek\\_0.pdf](https://www.mmo.org.tr/sites/default/files/e744e0bcfe11fbf_ek_0.pdf).

Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası(2019), Erişim Adresi:<https://www.erzincantso.org.tr/erzincanin-ekonomik-yapisi>.